

ΕΚΚΛΗΣΗ ΤΗΣ ΑΘΜ ΓΙΑ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑ

Το απόγευμα της Δευτέρας 30ης Σεπτεμβρίου ε.έ., η ΑΘΜ, ο Πάπας και Πατριάρχης Αλεξανδρείας και πάσης Αφρικής, κ.κ.Θεόδωρος Β΄, ανταποκρινόμενος σε πρόσκληση της Κοινότητας του Αγίου Εγιδίου, έλαβε μέρος σε συζήτηση με θέμα Χριστιανική Αδελφότητα και Ενότητα, η οποία έλαβε χώρα στην Basilica di Santa Maria in Trastevere στη Ρώμη. Η εκδήλωση αυτή εντάσσεται στη συνάντηση που οργάνωσε η Κοινότητα του Αγίου Εγιδίου στη Ρώμη υπό τον τίτλο Το Κουράγιο της Ελπίδας, την έναρξη των εργασιών της οποίας πραγματοποίησε νωρίτερα την ίδια ημέρα ο Προκαθήμενος της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας κ.Φραγκίσκος Α΄.

Λαβών τον λόγο, ο Μακαριώτατος επεσήμανε τα ακόλουθα:

«Ανιέρου δε πόλεως και αθέου ... ουδείς εστι, ουδ' έσται γεγονώς θεατής' (Πλουτάρχου, Προς Κολώτην Επικούρειον 31). Στο λυκόφως της δεύτερης χιλιετίας πολλοί ήταν εκείνοι που προέβλεπαν το τέλος της θρησκείας και την είσοδο της ανθρωπότητας σε μια εποχή χωρίς θρησκεία. Ωστόσο, σήμερα στην χαραυγή της τρίτης χιλιετίας, προς επίρρωση του αξιώματος του Πλουτάρχου και προς διάψευση της προφητείας περί του τέλους της θρησκευτικής φάσης της ανθρωπότητας, η θρησκεία προβάλλει εκ νέου ως σταθερά της ανθρωπίνης υπάρξεως.

Έναντι του υπαρξιακού κένου, της απώλειας νοήματος ζωής, του χάους των πληροφοριών, αλληλοαναιρουμένων ευδαιμονιστικών προτάσεων και ακραίων πειραματισμών του ανθρώπου με τον εαυτό του, η θρησκεία εξακολουθεί να προσφέρει στον παντοπόρο άπορο άνθρωπο του 21ου αιώνα υπαρξιακό προσανατολισμό, νόημα ζωής, ηθική συνείδηση, πολιτισμική ταυτότητα, προοπτική αιώνιας σωτηρίας. Προσφέρει στον άνθρωπο την δυνατότητα να κατανοήσει τον εαυτό του πλήρως μόνον ξεκινώντας από τον θεό ως Δημιουργό, Αρχή και Πηγή του κόσμου, τον θεό όλων των εθνών και των ανθρώπων, τον θεό της Αγάπης, της Πρόνοιας και της Σωτηρίας 'κατά το πλήθος των οικτιρμών' Του για όλα τα δημιουργήματά Του.

Θα περιμέναμε η ενεστώσα παγκόσμια αναβίωση της θρησκείας να αποβεί παράγων ειρηνοποιίας και ενισχύσεως του αγώνα για δικαιοσύνη και αξιοπρέπεια. Ωστόσο παρατηρείται ότι ο θρησκευτικός αυτοπροσδιορισμός αποβαίνει συχνά παράγων διχασμού και μισαλλοδοξίας, φανατισμού και βίας. Αυτό συμβαίνει όταν η θρησκευτική συνείδηση χειραγωγείται, η θρησκευτική ιδιαιτερότητα παρεξηγείται, ο θρησκευτικός ζηλωτισμός αρνείται την ελευθερία του άλλου στο όνομα του θεού. Η θρησκεία πολιορκείται και ενίοτε εκπορθείται από δυνάμεις μεσιανισμού, ολοκληρωτισμού, σωβινισμού, φυλετισμού, ιδεολογικής αποκλειστικότητας, φονταμενταλισμού.

Μπροστά μας προβάλλει απειλητικό το φάσμα της συγκρούσεως των πολιτισμών, των οποίων κεντρικό προσδιοριστικό χαρακτηριστικό είναι η θρησκεία. Μια τέτοια προοπτική θα ήταν καταστροφική σήμερα που σε παγκόσμιο επίπεδο οι ανθρώπινες κοινωνίες έχουν αποχαιρετήσει οριστικά την εποχή της κυρίαρχης πολιτισμικής ταυτότητας και έχουν αποδεχθεί την πρόκληση όχι μόνο της συμβιώσεως αλλά και της διαδράσεως ετερόκλητων πολιτιστικών ταυτοτήτων. Δεν υπάρχει σήμερα ανθρώπινη κοινωνία που να μην περιλαμβάνει ανθρώπους διαφορετικών πολιτισμικών καταβολών, με διαφορετικές απόψεις για τις σχέσεις μεταξύ θεού και ανθρώπου, ατόμου και ομάδας, δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, ελευθερίας και αυθεντίας, ισότητας και ιεραρχίας.

Μάλιστα η θρησκεία διαφοροποιεί σήμερα την συμπεριφορά του ανθρώπου περισσότερο και από την εθνική ταυτότητα. Αν περπατήσουμε απόψε στη Ρώμη είναι δυνατόν να συναντήσουμε άτομα που δηλώνουν κατά το ήμισυ Ιταλοί και κατά το ήμισυ Άραβες. Ωστόσο δεν θα συναντήσουμε άτομα που δηλώνουν κατά το ήμισυ Ρωμαιοκαθολικοί και κατά το ήμισυ Μουσουλμάνοι.

Προκειμένου λοιπόν η θρησκεία να μην αποβεί παράγων σχάσεως, αλλά σχέσεως μεταξύ των ανθρώπων, ευρισκόμεθα ενώπιον ενός οικουμενικών διαστάσεων χρέους προσδοκίας: να συμβάλλουμε ουσιαστικά και γόνιμα στον διάλογο μεταξύ των διαφορετικών θρησκευτικών παραδόσεων. Αφετηρία ενός τέτοιου διαλόγου οφείλει να είναι η προβολή των στοιχείων που ενώνουν τις θρησκείες, παρά εκείνων που τις χωρίζουν. Αφετηρία ενός τέτοιου διαλόγου οφείλει να είναι η προβολή των κοινών αξιών των διαφόρων θρησκειών, παρά των αντιλήψεων εκείνων περί θρησκευτικής ανωτερότητας που υπονομεύουν την ανοχή στην διαφορετικότητα. Στόχος ενός τέτοιου διαλόγου οφείλει να είναι η ανάδειξη της ενωτικής και ειρηνοποιητικής λειτουργίας των θρησκειών. Στόχος ενός τέτοιου διαλόγου οφείλει να είναι η συναίνεση των θρησκειών σε μια ελάχιστη κοινή ηθική, χωρίς νόθευση της πίστεως.

Βεβαίως οι προθέσεις μας, όσο ειλικρινείς και αν είναι, δεν θα μετασχηματιστούν σε πράξεις, αν εμείς οι ίδιοι, ως εκπρόσωποι της Ορθοδόξου, της Ρωμαιοκαθολικής και της Προτεσταντικής εκκλησίας, δεν δώσουμε πρώτοι το παράδειγμα της ενότητας μέσα από την διαφορετικότητα, ως προτύπωση της ανάγκης ειρηνικής συμβιώσεως των πιστών των διαφόρων θρησκειών.

Η παρουσία μας σήμερα εδώ πιστοποιεί την ανάγκη αμοιβαίου σεβασμού. Ο σεβασμός αυτός δεν σημαίνει ούτε αποδοχή της δογματικής διδασκαλίας της μιας εκκλησίας από την άλλη, ούτε επιβεβαίωση της διδασκαλίας αυτής ως αληθινής. Σημαίνει δεκτικότητα του άλλου ως κτιστού και σχετικού όντος που καταβάλλει σκληρή προσπάθεια να προσεγγίσει και να βιώσει την αλήθεια της εν Χριστώ ζωής. Σημαίνει αποδοχή της δυνάμεως της Εκκλησίας ως σώματος Χριστού όχι να συσχηματίζεται με τον κόσμο, αλλά να ανασχηματίζει τον κόσμο.

Γνωρίζω πολύ καλά ότι κάποιοι φοβικά υποστηρίζουν πως ο διομολογιακός και διαθρησκευτικός διάλογος αποχρωματίζει την θρησκευτική ιδιαιτερότητα και ευνοεί τον συγκρητισμό. Αδυνατούν όμως να αντιληφθούν ότι άνθρωπος και θρησκευτική πίστη άρρηκτα συνυπάρχουν από την αρχή του κόσμου. Αδυνατούν να αντιληφθούν ότι η θρησκευτική πίστη δεν διαγράφηκε ποτέ από την υπαρξιακή ταυτότητα ατόμων και λαών όσο και αν προσπάθησαν πολλοί κατά καιρούς να το καταφέρουν. Αδυνατούν να αντιληφθούν αυτό που καθημερινά διαπιστώνω ποιμαίνοντας την Αφρική, αυτό το μωσαϊκό των λαών και των θρησκειών: ότι η πίστη στον θεό αποτελεί την μοναδική σταθερά σε έναν κόσμο που κλυδωνίζεται επικίνδυνα.

Το πρόβλημα δεν είναι ο θρησκευτικός πλουραλισμός, αλλά η στάση μας απέναντι σε αυτόν. Αν κυριαρχήσει ο φόβος μπροστά στην θρησκευτική διαφορετικότητα, τότε θα οδηγηθούμε νομοτελειακά σε εγκλεισμό στην δική μας κοινότητα και σε ολισθηρές απολυτοποιήσεις. Αν όμως ο θρησκευτικός πλουραλισμός ανθίσει στο έδαφος μιας ευρύτερης αξιολογικής συναινέσεως μεταξύ των θρησκειών, τότε θα αποφευχθεί τόσο η λήθη της αληθείας, όσο και ο φανατισμός της αληθείας.

Είναι καιρός να μάθουμε τους πιστούς μας όχι μόνο να παραμένουν πιστοί στην παράδοσή τους και να διατηρούν την ιδιοσυστατική τους ταυτότητα, αλλά επιπλέον να είναι ανοικτοί στο διαφορετικό και να τρέφουν σεβασμό προς την θρησκεία του άλλου, πρώτα από όλα επειδή οι ίδιοι έχουν θρησκεία. Είναι καιρός να μάθουμε τους πιστούς μας ότι η απολυτοποίηση της ιδιαιτερότητας δεν συνιστά διάσωση της αληθείας, αλλά φαλκίδευση της αληθείας και ολίσθηση προς την θρησκευογενή νεύρωση της αποκλειστικότητας.

Αυτό είναι το μήνυμα που σας μεταφέρω από τη Μέση Ανατολή, όπου εδώ και δύο χιλιετίες, μεταξύ σφύρας και άκμονος, βιώνουμε την πίστη στον θεό της Αγάπης ως αναστάσιμη ελπίδα, νοηματοδότηση του πόνου, φιλανθρωπία και διακονία, αγώνα για δικαιοσύνη και ειρήνη.